

Asia Teoskynnys, kansainvälinen suoja

Hakija A

Annettu 3.1.1990

Tiivistelmä *A:n suunnittelemat ja piirtämät kortit olivat tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuja teoksia. Taiwanissa oli valmistettu kortti, joka oli A:n suunnitteleman kortin kopio. Pariisin yleismaailmallisen tekijänoikeussopimuksen ja kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyn Bernin yleissopimuksen perusteella sopimusvaltiot suojaavat toisista sopimusvaltioista peräisin olevia teoksia. Taiwan ei ollut liittynyt kumpaankaan sopimukseen. Kortin maahantuojaa saattoi kuitenkin joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen tekijänoikeuslain 56 §:n 2-kohdan mukaan.*

SELOSTUS ASIASTA

Käsityöläinen A on 20.11.1989 päivätyllä kirjelmällään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa piirtämiinsä kortteihin liittyvistä tekijänoikeuskysymyksistä.

A aloitti korttien suunnittelun vuonna 1984, jolloin hän valmisti muutamia koekappaleita. Seuraavana vuonna hän toimitti ensimmäiset kappaleet myyntiin. Vuosina 1985 ja 1986 kaikki kortit tehtiin alusta loppuun käsin. Etulehden piirtämisessä käytettiin A:n suunnittelemaa, piirtämää ja valmistamaa muoviluottaa. A:n kortteja on ollut myynnissä taidekäsityöläisten tuotteita markkinoivissa liikkeissä.

Vuonna 1987 korttien etulehdet painettiin ja stansattiin koneellisesti. Korttien sisäpuoli piirretään edelleenkin käsin.

A:n tekemää tonttuaiheista joulukorttia (B 3) on kopioitu Taiwanissa A:lta lupaa kysymättä ja korttia on markkinoinut X Ky. A:n piirtämä mökkitonttukortti ja Taiwanissa tehty kopio ovat piirrosvirheitä myöten täysin yhteneväisiä, joten A:n tekemän alkuperäisen kortin on täytynyt olla mallina kopiointipaikalla. A pyytää tekijänoikeusneuvoston lausuntoa siitä, ovatko hänen käsin tekemänsä kortit tekijänoikeudellisesti suojattuja.

X Ky:n vastine

Ennen lausunnon antamista tekijänoikeusneuvosto on antanut X Ky:lle mahdollisuuden vastineen toimittamiseen neuvostolle.

Vastineesta ilmenee, että X Ky on tilannut vuonna 1989 Taiwanista tekijänoikeusneuvostolle osoitetun lausuntopyynnön liitteenä olevan mallin kaltaisia joulukortteja.

Kortit ovat olleet Taiwanissa vapaasti myynnissä, eikä X Ky ole siten voinut kuvitella, että jollakin henkilöllä Suomessa olisi kortteihin tekijänoikeus. Näin on varsinkin siksi, ettei kyseisiä kortteja ole aikaisemmin näkynyt Suomessa myynnissä.

X Ky pyytää tekijänoikeusneuvostoa selvittämään ennen lausuntonsa antamista, miten A on osoittanut oikeutensa lausuntopyynnön kohteena olevaan joulukorttiin.

A:n toimittama lisäselvitys

X Ky:n vastineen johdosta tekijänoikeusneuvosto pyysi A:lta selvitystä korttien alkuperästä. A toimitti neuvostolle valmistamansa muoviluokat, lähetysluettelon korttien etulehdet stanssanneelta yritykseltä sekä selvityksen korttien esittelystä ja myynnistä F messuilla Y:n osastolla keväällä ja syksyllä 1988 ja 1989. Vuoden 1989 F -messuilla Y:n ja X Ky:n osastot sijaitsivat messutilan pohjapiirroksen mukaan hyvin lähekkäin.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on tutkinut lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:ssä mainitaan tekijänoikeuslain suojaamina teostyyppinä muun muassa kuvataiteen, taidekäsityön ja taideteollisuuden tuote. Saadakseen tekijänoikeudellista suojaa tuotteen tulee yltää niin sanottuun teostasoon eli sen on oltava tekijänsä luovuuden ja omaperäisyyden ilmentymä. Teokselle tässä suhteessa asetettavat vaatimukset vaihtelevat teostyypeittäin. Esimerkiksi taideteollisuuden tuotteilta on oikeuskäytännössä edellytetty varsin korkeaa tasoa suojan saamiseksi. Toisaalta taas esimerkiksi kuvataiteen tuotteet, kuten piirroksot, ovat yleensä tekijänoikeudellisesti suojattuja niiden laadusta ja tekijästä riippumatta.

Tekijänoikeus ei suojaa ideaa, aihetta tai menetelmää, vaan sitä omaperäistä muotoa, johon tekijä on teoksensa saattanut. Samasta aiheesta voi kuka tahansa valmistaa uuden teoksen, kunhan se omaperäisyydessään eroaa aikaisemmasta teoksesta. Teoksen laadulla ei ole merkitystä tekijänoikeudellisessa mielessä. Suojaa saavat niin ammattitaiteilijoiden kuin

harrastelijoidenkin tuotteet edellyttäen, että omaperäisyyden vaatimus täyttyy.

Tekijänoikeus tuottaa tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan tekijälle tietyin rajoituksin yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita, eli kopioimalla teosta, ja saattamalla se yleisön saataviin. Teosta ei siis saa jäljentää ilman tekijän suostumusta. Tekijän niin sanottujen moraalisten oikeuksien suojaan kuuluu kielto muuttaa teosta tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla sekä kielto saattaa teos yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä. Tekijällä on oikeus tulla mainituksi hyvän tavan edellyttämällä tavalla, kun teoksesta valmistetaan kappale tai kun se saatetaan yleisön saataviin.

Tekijä voi luovuttaa tekijänoikeutensa moraalisia oikeuksia koskevin rajoituksin osittain tai kokonaan tekijänoikeuslain 27 §:ssä säädetyllä tavalla. Se, jolle tekijänoikeus on näin luovutettu, ei saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta edelleen.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että A:n suunnittelemat ja piirtämät kortit ovat tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuja teoksia ja siten tekijänoikeudellisesti suojattuja. Tekijänoikeusneuvostolle esitetyn selvityksen perusteella on havaittavissa, että A:n suunnitteleman ja Taiwanissa valmistetun kortin etukannet ovat piirrosvirheitä myöten täysin yhteneväiset. Tämän vuoksi on ilmeistä, että Taiwanissa tehty kortti on A:n suunnitteleman kortin kopio. Koska kappaleen valmistaminen teoksesta kuuluu tekijän yksinoikeuden piiriin, kortin kopioiminen voi tapahtua ainoastaan alkuperäisen kortin tekijän suostumuksin.

Tekijänoikeuden suojaksi on tehty kansainvälisiä sopimuksia, joista keskeisimmät ovat Pariisin Yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus (SopS 36/70) ja Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta (SopS 79/86). Näiden sopimusten perusteella sopimusvaltiot suojaavat toisista sopimusvaltioista peräisin olevia teoksia ja suoritteita. Taiwan ei ole liittynyt kumpaankaan edellä mainituista sopimuksista. Tekijänoikeuslain 56 §:ssä on kuitenkin säännös, jossa kielletään sellaisen teoksen maahantuonti yleisölle levitettäväksi, joka on valmistettu maan ulkopuolella sellaisissa olosuhteissa, että valmistaminen Suomessa olisi ollut rangaistavaa tekijänoikeuslain mukaan.

Tekijänoikeuslain 7 luvussa säädetään tekijänoikeuden suojaksi annettujen säännösten rikkomisesta määrättävistä rangaistus- ja korvauseurauksista. Teoksen tekijänoikeuslain vastainen kopiointi tai maahantuonti voi olla rangaistava tekijänoikeusrikoksena tai -rikkomuksena teon tahallisuudesta ja laadusta riippuen. Lisäksi teosta vastoin tekijänoikeuslakia käytävä on velvollinen suorittamaan käyttämisestä tekijälle kohtuullisen hyvityksen. Jos käyttäminen tapahtuu tahallisesti tai tuottamuksesta, on hyvityksen lisäksi suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä,

sekä kärsimyksestä ja muusta haitasta. Hyvityksen tai korvauksen perusteena olevan haitan arvioi viime kädessä yleinen tuomioistuin.